

Najistotniejszymi parametrami promieniowania słonecznego – ze względu na sposób wykorzystania tej energii w kolektorach płaskich (płaskopłytowych) – są dzienne, miesięczne, sezonowe i roczne sumy wartości natężenia promieniowania słonecznego – H (kJ/m²), wyrażające ilość energii słonecznej padającej na jednostkę powierzchni w określonym czasie. Sumy wartości natężenia promieniowania słonecznego w dłuższych okresach (sezon, rok) są szczególnie przydatne do analiz ekonomicznych zastosowania kolektorów słonecznych w procesach roboczych. W wielu przypadkach do wyrażenia wartości sumy natężenia promieniowania w czasie godziny, dnia, miesiąca lub roku stosuje się jako jednostkę kWh/m².

Innym istotnym parametrem warunkującym cechy konstrukcyjne kolektora i jego wydajność jest natężenie całkowitego promieniowania słonecznego I (wartość chwilowa), wyrażone w W/m².

Optymalny kąt kolektora słonecznego

Maksymalne wykorzystanie energii słonecznej docierającej do powierzchni dachu zależy w dużej mierze od kąta pochylenia kolektora słonecznego. Kąt ten zmienia się znacznie w ciągu roku, stąd instalacje solarne określa się często mianem **całorocznych** - jeśli energia słońca wykorzystywana jest na potrzeby c.o. i c.w.u. przez cały rok i **sezonowych**, jeśli energia słoneczna wykorzystywana jest tylko na potrzeby ciepłej wody użytkowej, bądź tylko do wspomagania ogrzewania. Budowane na świecie kolektory słoneczne o całorocznym okresie wykorzystania są nachylone do poziomu pod kątem $\beta = f \pm 15^\circ$, gdzie f oznacza szerokość geograficzną. W Polsce, między 49 a 55° szerokości geograficznej, kąt β – w myśl powyższej zasady – powinien wynosić 34–70°. Optymalny w warunkach klimatycznych Polski kąt nachylenia powierzchni kolektora płaskiego eksploatowanego w ciągu roku wynosi $\beta = 40^\circ$ (lub 45 °C), z dużym zróżnicowaniem w poszczególnych okresach wykorzystania.

Tabela 4 . Optymalny kąt pochylenia kolektora słonecznego w różnych okresach jego wykorzystania w Polsce

Miesiące	Optymalny kąt nachylenia	Miesiące	Optymalny kąt nachylenia
I	60	IX	45
II	60	X	60
III	45	XI	60
IV	30	XII	60
V	30	IV-IX	30
VI	< 30	X-III	60
VII	< 30	VI-VIII	< 30
VIII	30	I-XII	40

W przypadku umieszczenia kolektora słonecznego na powierzchni Ziemi lub przy ścianach budynków, wraz ze zwiększeniem się kąta β zwiększa się też do 30% udział promieniowania odbitego od powierzchni otaczających, a docierającego do powierzchni kolektora . W tych przypadkach optymalny kąt pochylenia β kolektora słonecznego będzie większy od wartości podanych w tabeli 4.

Stosunek uśrednionej w ciągu roku sumy promieniowania całkowitego na powierzchni nachylone do uśrednionej w ciągu roku sumy promieniowania całkowitego na powierzchni poziome, przy ekspozycji południowej ($\alpha = 0^\circ$) w Polsce, przedstawiono w tabeli 2. Uwzględniono w niej również odchylenie normalnej kolektora od kierunku południowego ($\alpha = 45^\circ$) w kierunku wschodnim i zachodnim. Odchylenie kolektora od południa, w stronę wschodu lub zachodu, to **AZYMUT**. Maksymalne odchylenie od kierunku południowego nie powinno być większe niż 45° . Przy takim skręceniu od południa, instalacja będzie pracować bez większych strat

W celu uzyskania rzeczywistych danych o dziennym dopływie energii do 1m^2 kolektora zainstalowanego pod kątem β , wartości zawarte w tabeli 6 należy pomnożyć przez współczynniki z tabeli 5 dla danego kąta β .

Kolektory słoneczne raczej nie powinny być lokalizowane w warunkach, w których odchylenie normalnej do ich powierzchni od kierunku południowego przekracza $\alpha \pm 45^\circ$. Przy większym odchyleniu kolektora od kierunku południowego, jego wydajność znacznie zmniejsza się, jak to przedstawiono w tab. 5. Z tabeli tej wynika również to, że odchylenie od kierunku południowego w kierunku wschodnim jest korzystniejsze niż w kierunku zachodnim.

Tabela 5. Stosunek rocznych sum promieniowania całkowitego na powierzchni nachylone pod kątem β do rocznych sum promieniowania całkowitego na powierzchni poziome, przy ekspozycji południowej lub odchylonej od kierunku południowego o 45° , gdzie S – Południe; SW – Południowy Zachód; SE – Południowy Wschód

Miesiąc	β											
	30			45			60			90		
	S	SW	SE	S	SW	SE	S	SW	SE	S	SW	SE
I	1,41	1,31	1,28	1,55	1,41	1,38	1,66	1,45	1,41	1,62	1,41	1,34
II	1,37	1,29	1,20	1,48	1,37	1,26	1,52	1,42	1,26	1,45	1,32	1,15
III	1,22	1,16	1,14	1,27	1,17	1,17	1,27	1,16	1,16	1,12	1,02	1,01
IV	1,06	1,02	1,04	1,06	0,99	1,02	0,99	0,92	0,97	0,76	0,73	0,77
V	0,99	0,95	1,00	0,94	0,89	0,95	0,85	0,81	0,88	0,59	0,59	0,66
VI	0,95	0,93	0,96	0,89	0,87	0,90	0,79	0,78	0,82	0,54	0,57	0,61
VII	0,97	1,07	0,96	0,91	0,89	0,91	0,81	0,81	0,82	0,56	0,60	0,61
VIII	1,04	1,04	1,02	1,01	0,96	0,98	0,93	0,88	0,92	0,68	0,67	0,70
IX	1,14	1,14	1,10	1,15	1,04	1,09	1,11	0,98	1,05	0,90	0,78	0,85
X	1,30	1,30	1,21	1,37	1,17	1,27	1,39	1,14	1,26	1,23	0,97	1,9
XI	1,38	1,21	1,28	1,52	1,24	1,38	1,55	1,28	1,41	1,48	1,14	1,28
XII	1,42	1,26	1,37	1,58	1,32	1,42	1,68	1,37	1,53	1,63	1,26	1,42
Średnia	1,19	1,14	1,13	1,23	1,11	1,24	1,21	1,08	1,12	1,05	0,92	1,02

Tabela 6 Potencjalna energia użyteczna H (Wh/m²/podany okres), w wybranych miastach Polski

Miejscowość	Rok (I-XII)	Półrocze letnie (IV-IX)	Sezon letni (VI-VIII)	Półrocze zimowe (X-III)
Białowieża	1 091 952	862 968	493 488	228 984
Bielsko-Biała	984 792	720 600	399 384	264 192
Chorzów	877 049	649 404	360 280	227 645
Gdynia	986 016	802 248	452 160	183 768
Jelenia Góra	963 696	722 136	397 872	241 560
Kołobrzeg	1 065 072	869 856	489 024	195 216
Legnica	1 027 584	785 760	432 360	241 824
Mikołajki	1 001 304	799 872	448 416	201 432
Piła	943 336	753 864	417 048	189 472
Rabka	977 904	712 488	394 200	265 416
Radzyń	996 640	794 016	445 608	202 624
Sulejów	1 054 344	830 952	466 608	223 392
Suwałki	950 518	750 646	421 174	199 872
Święty Krzyż	993 360	764 664	423 600	228 696
Warszawa-Bielany	943 699	748 579	420 619	195 120
Zakopane	976 824	695 400	378 768	281 424
Zamość	1 037 056	794 104	442 816	242 952
Wartości średnie	989 631	766 466	427 538	223 165

Przydatne dane do obliczeń kolektorów słonecznych.

Zadanie 1

Jeśli z tabeli nr 6 odczytamy, że potencjalna energia użyteczna docierająca do kolektorów, dla miasta Sulejów wynosi 1 054 344 Wh z 1 m² kolektora na rok, to ile to będzie średnio na dobę? Wynik podaj w kWh/m².

Zadanie 2

Jeśli powierzchnia kolektora wynosi 2,05 m², a energia użyteczna wynosi 2,9 kWh/m², to ile energii uzyskamy z takich rozmiarów kolektora?

Zadanie 3

Jeżeli energia użyteczna wynosi średnio 2,9 kWh/m², to ile uzyskamy energii w rzeczywistości, jeśli rozpatrujemy kolektor nachylony pod kątem $\beta=45^\circ$, skierowany na południe, dla miesiąca lipca? (należy odczytać z tabeli 5 i pomnożyć przez 2,9...)

Zadania do poćwiczenia. Omówimy wyniki na lekcji.